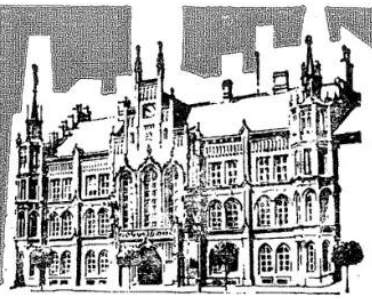
Novobydžovský

Ročník XVIII.
30. 6. 1991

Číslo
2

ZPRAVODAJ

Z obsahu čísla: Z městského zastupitelstva ✦ Licitátorovo kladívko odkleplo dvě provozovny ✦ Nabídka služeb spořitelny ✦ Podnikání chce svůj řád! ✦ Pozvánka do gymnázia ✦ Včely a včelaři na Novobydžovsku ✦ Nový Bydžov v literatuře ✦ K jubileu šestašedesáté ✦ Zajímavosti ✦ Inzerce ✦ Z naší matriky

SVOBODNÁ VOLBA LÉKAŘE

K prvým krokům přeměny našeho zdravotnictví patří svobodná volba lékaře. V naší spádové oblasti začíná 1. září 1991. Jak si budou občané po této době při návštěvě zdravotnického zařízení počínat, odpovídá ředitel NsP MUDr. Vratislav Víšek.

Základním právem pacienta se stává možnost vybrat si lékaře, ke kterému má největší důvěru. Jakým způsobem bude postupovat při vybírání „svého lékaře"?

Podle mých zkušeností je více jak 80 % pacientů se svým spádovým lékařem spokojeno. Pro ně se nic nemění. Budou dále docházet ke svému lékaři, jak jsou zvyklí. Předpokládám, že svého lékaře bude měnit jen velmi malé procento pacientů. Pokud se rozhodnou pro změnu, musí navštívit lékaře, kterého si vybrali, a teprve tehdy, když je do své péče přijme, může být jejich zdravotnická dokumentace přeřazena. Souhlas musí být oboustranný. Ono se totiž může také stát, že o některé problematické a konfliktní pacienty nebude nikdo stát a těm nakonec nezbyde, než se dál léčit tam, kde ho dobře znají — to znamená u svého spádového lékaře. Veřejnost by měla vědět, že se stírá rozdíl závodního lékaře. Stejně jako zaměstnanci si mohou zvolit jiného než závodního lékaře, mohou i ostatní přejít od obvodního k závodnímu lékaři. Klíč ke vzájemné spokojenosti je vždy a všude v rukou všech zúčastněných stran.

Kdo bude finančním garantem NsP Nový Bydžov?

NsP v Novém Bydžově se stala příspěvkovou organizací okresního úřadu. Finanční zabezpečení dostane tedy od státu prostřednictvím okresního úřadu. Nedostatek finančních prostředků napomohl, že řada plánovaných věcí musela být zakonzervována. Pro nás je důležité, že okresní úřad jako jednu z mála věcí se rozhodl dokončit kotelnu, která je pro nemocnici v Novém Bydžově životně nezbytná.

Jaké další informace byste mohl novobydžovským občanům sdělit?

Získal jsem kontakt na poradce prezidenta republiky MUDr. Evženu Petra Ledna. Ten nabídl zprostředkování odborných stáží našich lékařů v odborných zařízeních v zahraničí. Stáž byla bezplatná, zájemci si museli uhradit pouze náklady za cestu. Této nabídky využili kromě mne ještě dva lékaři a jedna lékařka naší nemocnice. První nové zkušenosti jsme si přivezli ze zdravotnických zařízení ve Spolkové republice Německo, a to z Hannoweru a Wiesbadenu.

Další pomocí Dr. Ledna bylo zprostředkování kontaktu se Švýcarskem na organizaci HIOP-International v Thunu, která se zabývá recirkulací přístrojové techniky a zdravotnického materiálu. Stáří darovaných přístrojů se pohybuje od dvou do třiceti let. Jsou použitelné pro laboratorní účely i lůžková oddělení. Naše nemocnice byla první, která této možnosti využila. Zorganizoval jsem do Švýcarska dvě výpravy. Přivezli jsme odtud řadu přístrojů. Část bylo možno uvést do provozu prakticky okamžitě, část se musí opravit. Pokud by se kupovaly nové, lze jejich cenu odhadnout cca na 0,6 mil. Kčs. Dnes máme v provozu 22 prověřených přístrojů opatřených osvědčením o možnosti bezrizikového použití. Zanedbatelná není ani cena darovaného spotřebního materiálu. Přesto, že bude nutné vynaložit další finanční prostředky na opravu použité techniky i na zajištění využití spotřebního materiálu, je třeba poděkovat švýcarské organizaci HIOP i Dr. Lednovi za pomoc, kterou naší nemocnici poskytli.

Rozmlouvala: Alena Výprachtická

Z MĚSTSKÉHO ZASTUPITELSTVA

V pořadí čtvrté zasedání městského zastupitelstva ve velké zasedací síni radnice dne 9. dubna 1991 mělo na pořadu jednání jako hlavní bod - zrušení Drobné provozovny v Novém Bydžově ke dni 30. dubna 1991. Zároveň schválilo po jmenování likvidační komise prodej majetku DOS fotbalovému oddílu SK Nový Bydžov, který bude od 1. května 1991 provozovatelem služeb bývalé Drobné provozovny.

Městské zastupitelstvo zároveň schválilo uzavření smlouvy mezi Městským úřadem Nový Bydžov a akc. spol. KABEL PLUS na vybudování rozvodné sítě kabelové televize v našem městě.

Páté veřejné zasedání městského zastupitelstva se konalo 16. května 1991 ve velkém sále sokolovny za účasti několika desítek občanů našeho města.

Zástupce likvidační komise Drobné provozovny informoval o výši odhadnutého majetku, který kupuje oddíl kopané. Dle dohody zaplatí SK Nový Bydžov Městskému úřadu polovinu částky do 30. června 1991 a druhou polovinu ve splátkách do tří let.

S menšími úpravami byla schválena vyhláška o místních poplatcích. Ze šesti druhů nově zavedených nebo upravených místních poplatků pro informaci vybíráme povinnost vlastníka psa uhradit roční poplatek 150 Kčs v rodinných domcích a 300 Kčs v případě vlastníka psa bydlícího v bytovém domě. Důchodcům a vlastníkům psa v připojených obcích je poplatek úměrně snížen.

Další schválenou vyhláškou s platností od 1. července t. r. je zvýšení poplatku za pronájem popelnice a pravidelný odvoz popela a odpadků ve výši 150 Kčs ročně.

Předběžný příslib na odprodej příhodného městského pozemku soukromé firmě Hladík dalo zastupitelstvo na vybudování ekologicky nezávadné spalovny odpadků v našem městě.

V závěru této informace z veřejného zasedání městského zastupitelstva upozorňujeme občany, že úplné zápisy ze schůzí zastupitelstva jsou každému k nahlédnutí na Městském úřadě. Vyhlášky a jiná důležitá upozornění Městského úřadu jsou pravidelně i průběžně vyvěšovány na úředních deskách jak v přízemí radniční budovy, tak i ve výloze místní spořitelny.

LICITÁTOROVO KLADÍVKO ODKLEPLO DVĚ PROVOZOVNY...

V sobotu 25. května se konala v Novém Bydžově první veřejná dražba čtyř provozních jednotek. Do dražby byly zařazeny dvě prodejny potravin, oděvní dům Styl a restaurace U nádraží.

Licitátor pan Otakar Brabec s nezbytným motýlkem a aukčním kladívkem po seznámení s pravidly veřejné dražby vyhlásil jako první dražbu prodejny potravin ve Smetanově ulici s vyvolávací cenou 885 tisíc korun. O prodejnu se přihlásili dva zájemci, a tak jsme mohli s napětím sledovat zhodnocování vyvolávací ceny „přihazováním" po deseti tisících směrem nahoru v poměrně rychlém sledu až do výše jednoho miliónu korun. Vyvolávací cena se pozastavila u zájemce s číslem 200, který byl ochoten zaplatit jeden milión a dvacet tisíc. Licitátor ohlašuje poslední tři minuty do odklepnutí a po krátké chvíli se zvedá číslo 201 a přihazuje třicet tisíc. Po dalších výzvách licitátora a uplynutí časového limitu aukční kladívko s konečnou platností odklepává majitele prodejny potravin ve „Smetance" pana F. Pavlíčka ze Zachrašťan za vydraženou cenu 1,050.000 Kčs.

Další dvě provozovny v prvním kole dražby neprošly. O prodejnu potravin v Zahradní ul. s vyvolávací cenou 942 tisíc, ani o oděvní dům Styl za 2 milióny 862 tisíc se nepřihlásil žádný zájemce.

Jako poslední byla vydražena restaurace U nádraží za vyvolávací cenu 481 tisíc korun. Výzvy licitátora byly dlouho nevyslyšeny, až při odpočítávání času poslední možnosti koupě se 10 vteřin před úderem kladívka zvedá cedule s číslem jediného zájemce. Hospoda U nádraží má nového majitele pana F. Večeřu, který se svou manželkou tuto restauraci vedl ke spokojenosti hostů v ekonomickém pronájmu již dříve.

Co říci k průběhu první veřejné dražby v Novém Bydžově? Organizace dražby díky členům místní a okresní privatizační komise byla bez chyb. Slavnostní a příjemný průběh ve velkém sále sokolovny doplnil před začátkem aukce a v průběhu přestávek koncert dechové hudby základní umělecké školy. Malému zájmu občanů této napínavé, vzrušující a dosud nepoznané podívané se moc nedivím. Vstupné 50 korun je i přes zájem občanů neuvážené. Překvapil mě ale nezájem podnikatelů města, a to jak malou účastí a nezájmem, kdo další vstoupí do Sdružní podnikatelů, tak nevyužitím nabídnuté možnosti propagace své činnosti.

Vlastní akt a smysl aukce zachránila prodejna potravin Smetanova ulice. Ptám-li se - proč, dává mně odpověď přehled nabízených provozoven hlavně v kolonce tržeb. Tato prodejna tržbou 7 miliónů 300 tisíc ročně značně převyšuje tržbu honosného obchodního domu Styl, i když v jiném sortimentu, a téměř třikrát vyšší tržbou převyšuje srovnatelnou prodejnu potravin v Zahradní ul., která také nebyla vydražena. Tato skutečnost naznačuje hlavní roli zájmu podnikatelů.

K vydražené prodejně ve Smetanově ul. již jen poznámku. Výši tržby podle mého soudu neovlivňuje ani tolik umístění prodejny, ale v prvé řadě vedoucí a obsluha na jedné straně a spokojení zákazníci na straně druhé jako spojité nádoby. Proto mi bylo i upřímně líto kolektivu této prodejny jako druhého konkurenta při vlastní aukci, kdy výše vyvolávací ceny stoupla nad jejich finanční možnosti.

Příští veřejná dražba v Novém Bydžově bude podle sdělení zástupce okresní privatizační komise v červenci a licitátor by měl vyvolávat do dražby 5 dalších provozních jednotek.

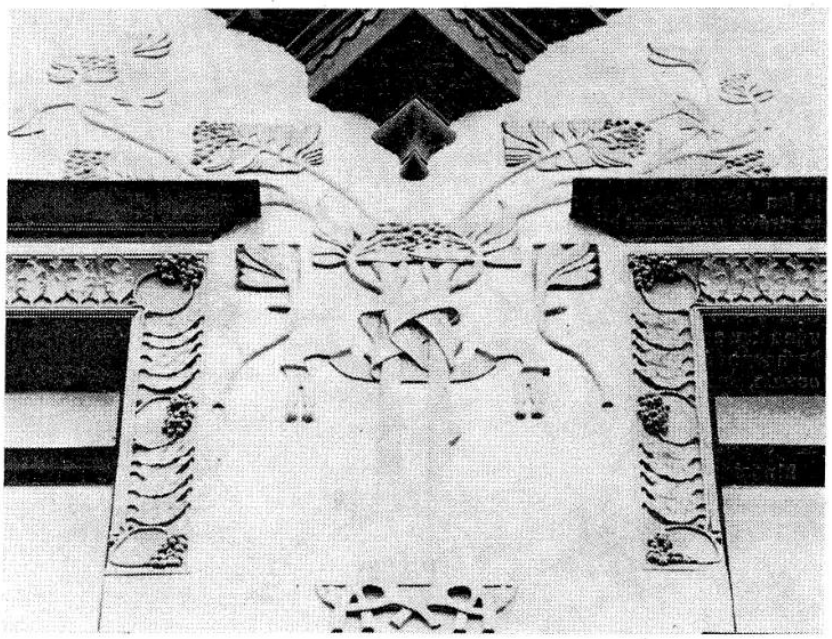
V. H.

Další veřejná aukce v našem městě se koná 27. července 1991 v malém sále sokolovny od 9 hodin. Předmětem dražby budou následující provozovny - hotel Lev, kiosk v nemocnici, trafika v Revoluční ulici, PNS ve Smidarech a podruhé prodejna potravin v Zahradní ulici.

NABÍDKA SLUŽEB SPOŘITELNY

1. V současném období spořitelna poskytuje a nabízí možnosti uložení vašich peněžních prostředků na všech typech vkladních knížek.
   Novinkou, rozšiřující spektrum vkladových služeb, jsou vkladní listy, které lze zakoupit v hodnotě 2.000, 5.000, 10.000, 50.000, 100.000 Kčs, s úrokovým výnosem 89 % za 5 let a s možností získat v každém z 5 slosování jednu z 12 výher na každých 100 pořadových čísel vkladních listů.
   Jako další novinku, a to v oblasti krátkodobých vkladů, nabízíme spořitelní vkladový certifikát s úložkami nejméně 1.000 Kčs a dále celými násobky tisíce bez omezení výše vkladu. Doba uložení je 3 měsíce, vklad je úročen 10 % ročně.
2. Na překlenutí dočasné finanční potřeby poskytujeme občanům půjčky hotovostní i na nákup zboží.
3. Při vedení agendy sporožirových účtů realizujeme pro občany bezhotovostní platební styk prováděním trvalých příkazů k úhradě inkas, nájemného apod. Novou službou je vydávání platebních karet pro okamžité výběry z peněžních automatů. Ve Východočeském kraji jsou zatím instalovány peněžní automaty v Pardubicích, Hradci Králové, Chrudimi, Trutnově a v Turnově, připraveno je však již rozšíření celé stávající sítě v ČSFR.
4. Pro organizaci i pro soukromé podnikatele vedeme běžné účty, zprostředkujeme platební styk v tuzemsku i se zahraničím, provádíme termínování vkladů na 1 až 4 roky s výhodnými podmínkami úročení.
5. Pro občany zřizujeme devizové účty ve volně směnitelných měnách při složení minimálního vkladu 50 USD nebo protihodnoty v jiné volně směnitelné měně. Vklady úročíme 3 % v příslušné měně, v níž je účet veden. Při termínování vkladů lze sjednat vyšší úrokové sazby již při složení částky 1.000,– USD.
6. Směnárenská činnost je realizována v plném rozsahu včetně vybavení čs. občanů devizovými prostředky ve volně směnitelných měnách na turistické cesty do zahraničí. Služba vedení devizových účtů je zatím poskytována pouze na úrovni okresní pobočky v Hradci Králové, směnárenská činnost navíc i v Novém Bydžově a příležitostně i v Chlumci n. C.
7. Úvěrování soukromých podnikatelů i organizací, provádění a zprostředkování všech dražebních operací v souvislosti s malou privatizací, otevírání kontokorentních účtů se sjednaným úvěrovým rámcem, jsou dalšími novými službami podnikatelskému sektoru, prováděnými prozatím pouze na úrovni okresní pobočky, s plánovaným rozšířením do některých místních poboček.

Bližší informace k nabízeným službám České státní spořitelny ochotně podají pracovníci kterékoli pobočky ČSTSP. Těšíme se na Vaši návštěvu.

Detail z obnovené reliéfní výzdoby secesní budovy spořitelny

Foto J. Prokop

SKLÁRNY POMOHLY NEMOCNICI

Pro nemocnici v Novém Bydžově byla dříve kvalitní zahraniční technika vždy spíše snem než skutečností. To si uvědomovali naštěstí nejen zdravotníci, ale i podniky Bydžovska a Hradecka. Díky jim se podařilo sdružit finanční prostředky a na Mezinárodním strojírenském veletrhu v Brně v roce 1990 zakoupit pro tuto nemocnici ultrazvukový diagnostický přístroj Toschiba v ceně téměř 2,5 mil. korun, elektrokardiograf Siemens za téměř 0,5 mil. korun a laboratorní systém Labsystem za necelý milión korun. Sdružovatelem finančních prostředků byly Jablonecké sklárny v Novém Bydžově s ředitelem panem Ing. Josefem Kovářem. Za to jim patří náš dík. 31 podniků dokázalo, že nemocní léčení v Novém Bydžově nemusí na ultrazvuk jezdit do Hradce Králové. Zkvalitnila se diagnostika kardiovaskulárních chorob a urychlilo se laboratorní vyšetření.

Dnes jsou všechny tyto přístroje ověřeny a v několikaměsíčním provozu. A tak si ekonom Jabloneckých skláren pan František Novotný může jenom zavzpomínat na to množství problémů, které pomáhal úspěšně vyřešit. Vždyť cesta, kterou se sklárny vydaly na pomoc nemocnici, nebyla ještě vůbec prošlapaná.

Co k tomu dodat závěrem? Snad jen to, že všem sdružovatelům jako zdravotníci za pomoc děkujeme. A určitě neméně jim děkují pacienti, pro které se zlepšila zdravotnická péče.

Myslím si, že by každý člověk měl vědět, že péče o jeho zdraví není pro náš stát zadarmo. Myslím si, že by se o těch, kteří našemu zdravotnictví pomohli a pomáhají, mělo vědět.

Ing. Petr Mikeš

PODNIKÁNÍ CHCE SVŮJ ŘÁD!

Zdravě řízený stát, město, obec vychází ze zásady, že jejich bohatstvím jsou bohatí občané. A že ten, který je lepší a schopnější, vydělává víc.

Co bylo snadné během minulých let zcela od základů zničit, dnes se těžko napravuje. Za podmínek znesnadněných čtyřmi desítkami let u nás zakořenily trochu mylné představy o soukromém podnikání. Že se od počátku mnoho lidí do nové možnosti svého uplatnění nehrnulo, je pochopitelné. Až do nedávné doby bylo daleko pohodlnější nenést riziko, které v každém podnikání je jednovaječným dvojčetem zisku.

Nutnost riskovat je nejpodstatnější podnikatelské přikázání. Otálení, sebeuspokojování falešnou argumentací, že ještě není nejhůř, výmluvy na nejasnost v zákonodárství, strach z nedostatku materiálu ... plus ještě celá řada možných argumentů, proč ještě do toho raději nepůjdu, to vše přesně od sebe oddělí slabé a silné podnikatele. Ale pozor! Tím nemám na mysli jen jednotlivce, ale strach z rizika je právě v tuto dobu hrobařem i pro podniky a družstva.

Podobně jako jiným věcem nás léta odnaučovali i odvaze. Naopak jistota svého jistého byla falešně vydávána za znak prosperity. Kam to naše hospodářství v tomto duchu dopracovalo, není třeba dodávat. Riziko bylo nepřítelem. Teď se stává spojencem v rukou těch, kteří se rychle naučí zdravě riskovat.

Mnozí z nás uvažují, že dát jako protihodnotu — ručení bance na úvěr svůj barák, není právě nejpříjemnější pocit, navíc nám — mladší a střední generaci — je to cizí představa, ale přesně tato ochota či naopak strach z riskování od sebe oddělí, jako všude na světě, lidi podnikavé a ty čekající, co zbyde od stolu.

Jaké jsou všeobecné zásady podnikatelské činnosti? Samozřejmě, že kromě vlastního a pokud možno originálního nápadu, myšlenky a předsevzetí také určitý finanční kapitál nejen pro „rozjezd" firmy, ale také k překonání počáteční příjmové nejistoty, hlavně však je tu osobnost zakladatele. Jeho odbornost, schopnosti a pracovitost, to jsou bezpodmínečně nutné vlastnosti úspěšného podnikatele. Na osobnosti podnikatele se musí soustavně pracovat, neboť podnikání není „veksl".

Mnozí uvažují s představou, že k podnikání stačí dobrá vůle, něco našetřených a zbytek vypůjčených peněz. Jenže podnikání — i to drobné — má svůj pevný řád a ten se musí dodržovat, aby nevznikl chaos. Aby nebylo narušeno právo každého jednotlivce na základní podmínky.

Podívejme se jen letmo na situaci v naší předválečné demokracii, která byla velmi liberální a jejíž podmínky se v zásadě shodují se situací v podnikání v dnešních demokratických zemích.

Nad dodržováním podnikatelského řádu ve vztahu podnikatelů i ve vztahu k městskému zastupitelstvu dohlížela dříve společenstva. Společenstvo např. hostinských dbalo na čest a poctivost ve svém oboru, společenstvo obchodníků, zámečníků, obuvníků nebo hodinářů zase ve svém. Tvořili je uznávaní představitelé svého oboru, byli zvoleni a skládali účty svým členům. Být živnostníkem bez příslušnosti ke společenstvu bylo prakticky jen málo představitelné. Úřad, který vydával potřebné koncese, nerozhodoval bez jejich souhlasu. Společenstva dbala i na dodržování „fair play". Kde byla stanovena otevírací a zavírací doba, střežili se podnikatelé navzájem, aby jeden nepodrážel druhého. Nekalá konkurence — což byl úřední termín — měla mnoho podob a všechny byly zřetelně vyznačeny v živnostenských a podnikatelských řádech.

Stát si většinou udržuje své rozhodovací postavení v demokratických zemích tak, jako to dělal za první republiky. Například do potravinářských prodejen, do restaurací a jídelen, cukráren a podobných podniků přicházely pravidelně kontroly z fyzikátu - obdoba dnešní OHES - a nemilosrdně trestaly prohřešky proti hygieně. Kontrolovala se kvalita jídel, nápojů, zboží. Bylo věcí prestiže každého živnostníka, aby při takových kontrolách obstál, protože opakované prohřešky mohly vést i k odebrání živnostenského povolení.

V březnu letošního roku vzniklo i v našem městě Sdružení podnikatelů města a Novobydžovský zpravodaj nabízí své stránky pro informace, požadavky, záměry i polemiku podnikatelů s přáním úspěchu a zdaru ke spokojenosti své vlastní a spokojenosti všech spoluobčanů města.

V. H.

NEZBYTNÍ SOUDCI Z LIDU

Okresní soud v Hradci Králové stojí od začátku loňského roku před vážným úkolem doplnit sbor soudců z lidu. Poněvadž Zákon č. 566/90 Sb. o volbách soudců z lidu dovoluje povolávat soudce z lidu na maximální počet dvanácti kalendářních dnů v roce, potřebuje hradecký okresní soud pro svoji činnost nezbytně 260 soudců z lidu, kteří by zasedali ve 13 senátech okresního soudu, složených z 1 soudce z povolání a 2 soudců z lidu.

Volby soudců z lidu na čtyřleté funkční období let 1990—1994 dosud proběhly ve čtyřech etapách. V nich bylo zvoleno celkem 190 soudců z lidu, takže okresnímu soudu v přítomné době chybí 70 soudců. Soudci z lidu zasedají jak v trestních, tak v občanských věcech. Jsou povoláni rozhodovat věci práva rodinného, pracovního a trestního včetně soudních rehabilitací. Společenské změny, kterým v našem státě došlo, přinesly prudký nárůst soudní agendy. Bez doplnění soudcovského sboru hrozí nebezpečí, že chod okresního soudu se zastaví.

Občanská veřejnost by měla být předně informována o tom, za jakých podmínek může být občan zvolen soudcem z lidu. Zákon stanoví, že soudcem z lidu může být zvolen každý svéprávný a bezúhonný československý státní občan, jehož politická a odborná způsobilost, zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude funkci řádně vykonávat, má právo volit do zastupitelských sborů, v den volby dosáhl věku 24 let a souhlasí se svou kandidaturou u určitého soudu. Soudci z lidu jsou voleni na čtyřleté funkční období obecními zastupitelstvy.

Veřejnost si často klade otázku, zda má funkce soudce z lidu vůbec opodstatnění v práci okresních soudů. Takovou otázku je zapotřebí jednoznačně kladně zodpovědět. Především platná právní úprava vylučuje projednávat podstatný okruh soudních sporů bez soudců z lidu. Senáty okresních soudů projednávají především věci práva rodinného. Jde o rozvody manželství, spory o určení a popření otcovství, spory o výživné, věci osvojenecké a pěstounské péče, návrhy na povolení uzavřít sňatek nezletilým a další věci. Dále všechny věci pracovní, jako mzdové spory, spory o neplatnosti výpovědí z pracovních poměrů, o náhrady škod způsobených v pracovním poměru na zdraví a na věcech. I v trestním řízení zasedají senáty složené z jednoho soudce z povolání a dvou soudců z lidu. I v trestních věcech rozhodují soudci z lidu věci společensky nejzávažnější. V této souvislosti není bez zajímavosti, že i ve věcech trestních projednávaných podle zákona o soudní rehabili-

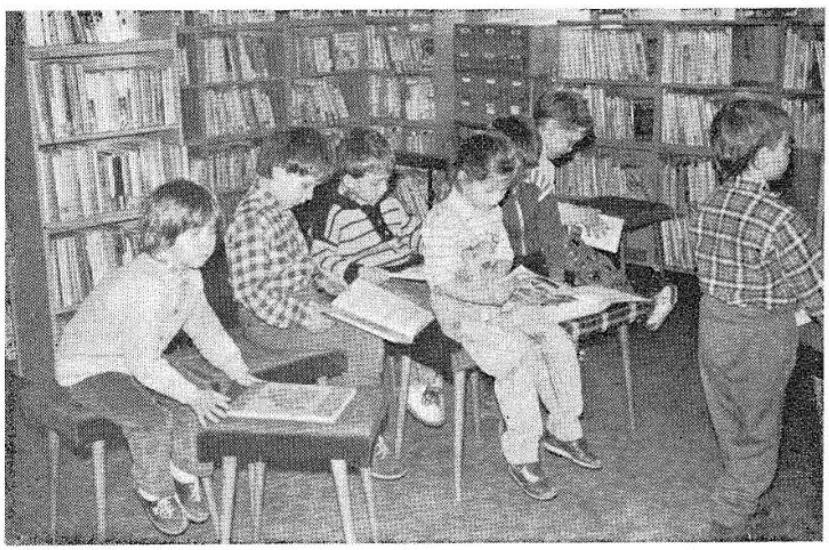
taci působí senáty složené ze soudce z povolání a dvou soudců z lidu.

Rád bych poukázal na skutečnost, že laický prvek v justici, který je u nás představován institucí soudců z lidu, je přítomen v řadě vyspělých soudních systémů v celém světě. Pravidelně působí ve formě přísedících soudců nebo porotních soudců ve sporech mimořádného společenského významu. Jeho smyslem je samozřejmě také potřebná kontrola činnosti justičního aparátu občanskou veřejností.

Obracím se proto s naléhavou prosbou na všechny občany Vašeho města, aby pomohli okresnímu soudu v Hradci Králové splnit úkoly, které občanská veřejnost po soudech v přítomné době oprávněně žádá. Přihlášku na funkci soudce z lidu je možno získat na okresním soudě v Hradci Králové u vedoucí správy. Telefonické informace mohou být podány na č. 283 142.

JUDr. Jiří Veselý,
předseda okresního soudu,
v Hradci Králové

MĚSTSKÁ KNIHOVNA NEJMENŠÍM

Městská knihovna pořádá každoročně pro děti z mateřských škol seznámení s knihovnou a její funkcí, spojenou se čtením pohádek a poslechem gramofonových desek.

Již předškolní děti se tu dovědí, co vše mohou v knihovně nalézt, za jakých podmínek se mohou stát našimi čtenáři. Spolupracujeme se všemi mateřskými školami ve městě, takže nás během roku navštíví kolem 180 dětí předškolního věku. Děti si v knihovně mohou samy prohlédnout knihy a časopisy, které se jim líbí a o které mají zájem. Toto, často první seznámení s knihovnou, k nám přivádí mnoho nových čtenářů.

D. Strnková

POZVÁNKA DO GYMNÁZIA

Vivat merenda!
Vivant sequentes!

Mladé kolegyně,
mladí kolegové!

Naši předchůdci už od poloviny 18. století pořádali zvláštní studentské slavnosti - merendy, které významně obohacovaly kulturní a společenský život města a pomáhaly posilovat národní a vlastenecké povědomí jeho obyvatel. Bohatý byl i studentský spolkový život.

Žel, nepříznivé poměry minulých desetiletí studentským merendám ani spolkovému životu nepřály. Poslední 129. merendu jsme s velkými překážkami uspořádali v roce 1957, ale od té doby už uplynulo 34 let.

Blížící se 120. výročí založení gymnázia, které oslavíme v roce 1993, je jedinečnou příležitostí k obnovení Spolku studentů novobydžovských a studentské merendy.

Velmi dobře víme, mladí přátelé, že my, dříve narození, Vám můžeme jen skromně pomoci, ale obnovení studentské spolkové činnosti a merendy záleží hlavně na Vás.

Pokud máte opravdový vztah k městu, ke gymnáziu, ke studentskému životu a jeho bohatým tradicím, přijďte v sobotu dne 10. srpna 1991 ve 14 hodin před gymnázium na setkání studentů novobydžovských. Přijďte, abychom se poradili, co uděláme pro to, aby Nový Bydžov v roce 1993 znovu ožil studentským mládím a neopakovatelnou atmosférou obnovené merendy.

Výbor 129. merendy
studentů novobydžovských z roku 1957

V letech 1922 až 1829 o svátcích a prázdninách pobýval ve skřivanském zámku mladý básník František Ladislav Čelakovský (1799–1852). Dostal se sem jako vychovatel dvou synů v rodině ovdovělého Maxmiliána Ledvinky, rytíře z Adlerfelsu, rady zemského soudu v Praze a majitele skřivanského statku. Odtud podnikal občas výlety do Nového Bydžova a do Smidar. Jak psal 11. října 1823 svému příteli Kamarýtovi, zúčastnil se toho roku i studentské merendy: „Před čtyřmi dny jsem trávil celou noc na merendě v Bydžově v kole krásotinek a točil jsem se a hrál jsem a skákal a miloval jsem až do unavení; ale nežal jsem a nelíbal jsem."

J. P.

Včely a včelaři na Novobydžovsku

V oblasti města Nového Bydžova působí čilá, ekonomicky nezávislá společenská organizace drobných soukromých podnikatelů, přátel, jak si již 87 roků trvání říkají, včelařů ze záliby.

Město Nový Bydžov hostí tuto organizaci včelařů, do které jsou sdruženy i okolní obce, a to dobrovolně, ze zájmu jednotlivých vlastníků včelstev v počtu 171 včelařů s počtem 1.703 včelstev. Včelařská organizace má fungující organizační a řídící štáb, obsazený lidmi se zájmem podnikat, ale především pečovat o zdravou živou přírodu, pro neporušenou ekologii v obvodu její působnosti. V každé obci máme včelařského důvěrníka, který zajišťuje styk včelařů s výborem, s obecními úřady, veterinární službou, a hlavně pak s odbornými včelařskými referenty výboru, jakými jsou zdravotní, pastevní, kočovný a odborně výchovný. Včelaři žijí plným, tvůrčím a společnosti prospěšným životem v současných nových ekonomických podmínkách. Pořádají měsíčně besedy s výměnou zkušeností a poznáváním nových forem úspěšného chovu včel, čerpají z výzkumů pokrokových světových včelařských výzkumníků a praktiků, především z poznatků známých profesorů Dr. Bretschka, Farrara, Taranova a našeho Výzkumného ústavu včelařského v Dole u Libčic. Poslední byla přednáška předního českého odborníka ve včelařství ing. Mandíka - ředitele včelařské školy Nasavrky a předsedy ÚS ČSV, která se zabývala rentabilitou nástavkového včelaření v našich podmínkách.

Chov včel pro město Nový Bydžov a okolí, pro životní prostředí, prosperitu podnikání včelařů a vyrovnané výnosy zemědělců má nesmírný a dosud ne plně doceněný význam. Opylovací činnost včel je v přírodě nezastupitelná. Výnosy na ovoci, semenných kulturách — především řepce, hořčici, máku, vojtěšce všech druhů, plantážích rybízů a jahod — se činností včel zvyšují až o 1/3 průměrných výnosů v běžném roce. Pro včelaře to pak znamená radost z množství vyprodukovaného medu pro obohacení jídelníčku ekologicky čistou potravinou pro sebe, svoji rodinu a pro všechny ostatní zájemce o med, kteří dávají přednost racionální a zdravé výživě. Je známo, že med je výživnou potravinou, chuťovou lahůdkou pro děti i dospělé, upravuje celkový metabolismus člověka, posiluje srdeční činnost, upravuje a posiluje nervovou soustavu a dodává dostatek energie. Vždyť se vedle životně důležitých stopových prvků a vitamínů skládá z rychle stravitelných cukrů, glukózy a fruktózy.

Včelařský spolek v Novém Bydžově byl založen v r. 1904 a od té doby pracuje nepřetržitě. Včelaři se pravidelně scházejí v restauraci u Stehlíků a svoji činnost podchycují ve spolkové kronice. Současným kronikářem je přítel Jelínek z Nového Bydžova. Mezi významné osobnosti včelařské patřil např. prof. Eberle a patří současný přítel Bohumil Vrabec a přítel Drábek, který i přes pokročilý věk zastává funkci předsedy.

Moderní včelařství, kterým bezesporu bydžovské je, produkuje již šest významných složek člověku prospěšných - med, pyl, propolis, mateří kašičku, včelí jed a v poslední době jako šestý významný produkt, pitnou vodu ozářenou včelami. Ve včelařských kruzích se o využívání šestého produktu hodně mluví a začíná se využívat jako léčivá bioenergie vyzařovaná včelami. Její léčebné účinky byly prokázány při léčbě cukrovky, Lymské Boreliozy a dalších. Využívání včelích produktů ve větší míře pod odborným vedením lékařů a farmaceutů je také jednou z cest ke zlepšení a ozdravění životního prostředí a výživy. Včelařská organizace má i své problémy. I když má po zdravotní stránce nejlepší včelstva na okrese, musí trvale čelit roztoči Varoasa. Pravidelná léčba, spolupráce s veterinární službou a hodně poctivé práce všech včelařů udržuje včely v nejlepším zdravotním stavu a zmíněného roztoče v základním stavu výskytu.

Novobydžovské včelaře v současnosti začíná více než v minulosti zajímat celková ekonomie provozu, ekonomie města, a to jak napomoci městu vrátit prosperitu. V minulém roce 1990 včelaři dodali na státní výkup 26.592 kg medu družstvu Jednota N. Bydžov, množství, které není zanedbatelné, vždyť představuje více jak 3 kg na každého občana města a okolních obcí. V letošním roce máme zájem vedle dodávek tradičnímu odběrateli SD Jednota dodávat med i soukromým obchodníkům ve městě, a tím podpořit rozvoj oboustranně prospěšného a zajímavého soukromého podnikání prodejem medu v místních prodejnách nebo přímo zájemcům spotřebitelům. Jsme přesvědčeni, že bez mezičlánku výkupu by cena medu mohla být s rozumným rabatem pro prodejce i přitažlivá, a hlavně dostupná pro spotřebitele, občany města a okolí.

Na Novobydžovsku včelaři produkují především med smíšený, světlý květový, med z květů bylin, ovocného stromoví, polních kultur a v malé míře med medovicový, zvaný lesní. Oba medy jsou si rovnocenné, záleží na zvyku nebo chuti spotřebitele. Ti, kteří žádají jen med lesní, si ani neuvědomují, že tmavá barva není kvalita, ale med získaný z působení různého savého hmyzu, kdy rostlinné sladké šťávy jimi procházejí a jsou se zpožděním včelami sbírány, takže všechna možná rezidua ve spadech z narušené ekologie na tento produkt působí. Kdežto smíšený květový med, med svět'ý, je získáván vče'ami z nektárií květů v jarním období, kdy je největší čistota vegetace, malá prašnost a přiměřená vzdušná vlhkost, takže je největší záruka kvality, jakosti a čistoty medu. Včelaři tímto chtějí informovat své spoluobčany, aby se při svých rozhodnutích nákupu a konzumu medu mohli lépe orientovat.

Obchodníkům pak tímto včelaři nabízejí svoji spolupráci. Mohou se kontaktovat přímo se včelaři, nebo s výborem včelařů v Novém Bydžově.

Současný dynamický rozvoj a působení tržních mechanismů ve všech sférách ž'vota města nám tuto včelařskou a obchodní činnost umožňuje, a proto ji budeme podporovat ku prospěchu všech lidí dobré vůle, ku prospěchu zdravého životního prostředí a prosperitě města a jeho občanů. Využíváme tak Novobydžovského zpravodaje a dáváme o sobě a svých záměrech vědět.

Za organizaci včelařů N. Bydžov:
J. Čapek, jednatel

PRVNÍ ČERVEN - DEN DĚTÍ

Dům dětí a mládeže společně s novobydžovským Junákem uspořádal v sobotu 1. června v prostorách Městského domu dětí a mládeže a přilehlého parku pro děti našeho města veselé dopoledne plné atrakcí a zábavy. U každé atrakce čekaly na děti sladké odměny a drobné dárky, které věnovaly firmy soukromých podnikatelů - Dětský butik a Petr + Iva. Televizní hry, počítače a videoprogram v domě dětí doplňovaly hry a soutěže dětí v parku a přilehlých ulicích. Všechny učebny a klubovny dětského domu byly otevřeny, aby se přítomní rodiče mohli seznámit s činností i s výsledky práce svých dětí. Jako překvapení dětem malujícím na asfalt věnovala krásný dort cukrárna Větrník, zahajující právě v sobotu svůj provoz.

Všem, kteří se na této akci podíleli, je třeba poděkovat, i když se domnívám, že nejlepší odměnou pořadatelům i sponzorům byl radostný úsměv spokojených dětí.

V. H.

NOVÝ BYDŽOV V LITERATUŘE

MILOSLAV PROVAZNÍK

7. ČÁST

Další autor nás bude zajímat zcela mimořádně. Narodil se v našem kraji, bydlel v našem městě, studoval na našem gymnáziu. Vzpomínky na tato léta se tedy samozřejmě obrážejí i v jeho díle. S ohledem na gradaci přesunul jsem referát o jeho díle až do těchto míst. Širší veřejnost se s jeho publikacemi mezitím seznámila na výstavce v prodejně místní Knihy. Ano, jde o soubor próz Martina Kožíška

EPIZODY MEZI VRAŽDAMI

(Vydal Československý spisovatel v Praze v roce 1984 v edici Žatva, 176 stran, 18,— Kčs.)

Pod pseudonymem Martin Kožíšek se neskrývá nikdo jiný než rodák z nedalekých Hlušic dr. Josef Kožíšek, který před třemi roky oslavil své sedmdesátiny (nar. 11. 1. 1918) a kterému touto cestou dodatečně přejeme hodně zdraví a tvůrčí práce i do dalších plodných let.

Název uvedené Kožíškovy sbírky - pokud jde o literární druh - nás nesmí mýlit. Už záložka nás však stručně orientuje: ‚Titul sbírky napovídá detektivní žánr, ale je to klamné zdání. Sbírka přejímá název jedné z povídek, které líčí skutečný zážitek z doby války, kdy se autor ocitá náhodou na berlínském hřbitově a je svědkem ojedinělé scény: hrobník právě upravuje Heydrichův hrob, kolem něhož se v hlíně povalují plihnoucí věnce se stuhami führera. Smrt je vyvrcholením řady příběhů sbírky, ale autorovi jde především o barvité vteřiny, klady a radosti života, který je často hrozící nebo skutečnou smrtí dramaticky umocňován . . .'

Mnoho přímých poznámek o Bydžově v této knížce také nenajdeme. Vlastně zde jméno našeho města padne zprvu jen náhodně v řadě jiných měst (v povídce RUTH na str. 100), přece však tušíme, že na mnoha místech jde o náš řepný kraj, o naše náměstí, o naše nádraží. A v povídce, která dala sbírce název, čteme již upřímné vyznání našemu kraji, když se autor ocitá náhodou nedaleko Heydrichova hrobu: „Sedl jsem si na trávník a díval se do nebe známého z doby senosečí, kdy se mezi prací čeká, až ovadne tráva. Kdesi opodál se vine rosná řeka s mostkem, pod nímž kvetou ve vodě stulíky, kosatce. Děvčata pobíhají bosa mezi černými bezy. Cidlina, Mlékosrby, na obzoru Zvičina . . ." (Str. 128.) a o stránku dále, když medituje nad Heydrichovým hrobem, už nejsme na pochybách, že tu vzpomíná také na našeho zvěčněného dr. Karla Engliera: „Konfrontace byla příliš zdrcující, nedosypaná jáma příliš propastná. Proti téhle díře v zemi . . . stála pyramida mrtvých, Karel a další, zralí pro večerní seznamy zastřelených."

Také v povídce TŘICÁTNÍCI (str. 131), která líčí setkání abiturientů gymnázia po třiceti letech, víme, že jde o naši ‚starodávnou boudu' (které už ale byla mezitím patina starodávnosti při posledních úpravách bohužel poněkud odebrána), o náš hostinec ‚U modrého lva' (i když v názvu trochu přimalovaný), o naše ‚gymnaziální městečko'.

A ještě jednou se autor k našemu městu přihlašuje. Tentokráte otevřeně: když vzpomíná v próze ‚NECHUŤ K VODĚ' (popisující dramaticky preventivní léčbu proti vzteklině), jak ‚u nás v Bydžově' po havárii se svým strojem nedokončil leteckou produkci pan Körber, který na plakátech sliboval, „že bude chodit po křídlech a na hrazdě, poletí za zuby a taky že v zubech bude držet celý eroplán . . ." Jestliže jsem až dosud pochyboval, že jde v Kožíškových prózách o pravdivé prožitky, pak touto vzpomínkou mě úplně odzbrojil a přesvědčil, že jde o ‚obrazy ze života'. Tehdy ve dvacátých letech, kdy ‚eroplán' na obloze byl ještě skutečnou senzací a kdy lidé vybíhali při zaslechnutí jeho zvuku z domovů, tehdy jsem také čekal za cukrovarem na produkci pana Körbra a mohu dosvědčit, že opravdu „všude byla spousta lidí až ke Sloupnu." Jenom si nejsem jistý, zda ohlášený aviatik se skutečně jmenoval pan Körber. Ale to už není tak podstatné.

Velmi rád také dosvědčuji hodnocení z posudku na záložce: „Kožíšek je dobrý vypravěč, jeho jazyk je neotřelý a navíc mu nechybí ani smysl pro humor a jemnou ironii." Navíc musíme ještě dodat, že také jeho obrazná přirovnání jsou vždy neotřelá a mnohdy překvapující, takže nejen po stránce dějové, ale také po stránce formální jeho dílo upoutá i náročného čtenáře.

Kromě uvedené sbírky próz zaměřil dr. Josef Kožíšek svou publikační činnost především na odborné otázky a na popularizaci geologie. Ale vydal v Československém spisovateli také dvě básnické sbírky: Ptačí třešeň a Brutovy lásky. K jeho dílu bychom se tedy měli ještě vrátit.

Dík časovému posunu při zveřejňování tohoto přehledu až do porevoluční doby můžeme naše referáty dovršit i zmínkou o samizdatové literatuře z našeho blízkého okolí. Josef Forbelský, skřivanský rodák, nazval svůj medailónek

SKVOSTY Z ANONYMNÍ DÍLNY

(Lidová demokracie, deník ČSL, Praha 25. července 1990, str. 5.)

„Jedete-li z Nového Bydžova do Jičína," orientuje úvodem autor čtenáře, „zavede vás silnice do Skřivan, kde jako vychovatel v rodině barona Ledwinky trávíval léto František Ladislav Čelakovský. Potom projedete Smidary s pamětní deskou připomínající, že tu žil Karel Sudimír Šnajdr, autor známé balady Jan za chrta dán. A přes další vesnice, ležící mezi rovnými loukami, lesy a poli, dorazíte na chomutickou náves. Co je pozoruhodného v Chomuticích?" ptá se Josef Forbelský a sám odpovídá: Kromě kostela sv. Diviše především to, že se tu 24. července 1920 narodil spisovatel, básník a překladatel Josef Hiršal.

„Přečtěte si . . . Hiršalovu Píseň mládí a poznáte, čím byly Chomutice kdysi . . . Na tyhle Chomutice jsem myslel vždycky, když jsem držel v rukou některý z dílů Hiršalových samizdatových vzpomínkových próz," říká Josef Forbelský a v dalším odstavci přidává vlastní vzpomínky, jak ho s Josefem Hiršalem svedl dohromady španělský barokní básník Luis de Góngora y Argote: „Bylo to v nadějném roce 1968 a v hořkém roce 1969. Měli jsme na společný úkol přeložit do češtiny Góngorovy Samoty a navázat tím na dílo, které překladem Báje o Ákidu a Galatei vykonali v roce 1939 Václav Černý a Vladimír Holan . . . Kniha vyšla v roce 1970," ale hrozilo už, „. . . že tento knižní skvost bude pozřen dokořán se rozvírající tlamou normalizační obludy." A J. Forbelský dále uvádí: „Na Góngorově knize jsme poprvé a naposledy podepsáni společně. Potom muselo jméno Josef Hiršal, v oplátku za rok 1968, zmizet z českého kulturního života." Ale knihy, jimž byl otcem nebo spoluotcem, nadále vycházely. A autor medailónku hořce dodává: „Bylo to odporné zvrhlictví minulého dvacetiletí, že umělec tlumočící svému národu vrcholné hodnoty světové kultury se musel zříkat své veřejné totožnosti." O to větší dík však dnes patří Josefu Hiršalovi za řadu kapitálních překladů, které v minulém dvacetiletí vzešly z jeho anonymní dílny, říká J. Forbelský a objasňuje, nám nevědomým a žasnoucím, že rozpětí tohoto Hiršalova překladatelského díla sahá od orientální klasiky až po evropskou současnost'.

Také Josef Hiršal už oslavil sedmdesátku. S úctou a obdivem se připojujeme k přání, aby ještě dlouho užíval nádherné svobody v tvůrčí práci a aby mu ještě dlouho v srdci zněla Píseň mládí.

Pokusil jsem se v těchto poznámkách upozornit na publikace, které vycházely přibližně v minulém pětiletí a které se nějak dotýkají našeho

*Pokračování na str. 8

Dokončení ze str. 7

města a jeho okolí. Při množství publikací, které ročně vycházejí, bylo nemožné zachytit všechno. Svědčí o tom na příklad jen náhodně objevené literárněhistorické črty v denním tisku, ale i zmínky v některých jiných publikacích. Snad právě proto by bylo vhodné a velmi zajímavé vést v našem listě (za spoluúčasti čtenářů) příležitostně anebo v celoročním shrnutí registraci takových tisků. A bylo by nadmíru zajímavé sestavit postupně stručný regionální přehled z historie našeho písemnictví a zachytit v něm, kde všude se Nový Bydžov a jeho kraj v odborné i krásné literatuře objevuje anebo připomíná. Takový úkol by si však mohl na svá bedra vzít jen širší a pro věc zanícený kolektiv.

Náš skromný přehled si kladl v předlistopadovém období za jeden z hlavních cílů i kritické zhodnocení nešetrného opomíjení historických a církevních památek v našem městě a v jeho okolí. Materialismus nemohl mít příliš pochopení pro duchovní hodnoty. Měli bychom v příštích letech udělat všechno pro to, abychom zachránili metličanský kostelík, sloupenský zámek, Gallatovu síň, starý židovský hřbitov ... atd.

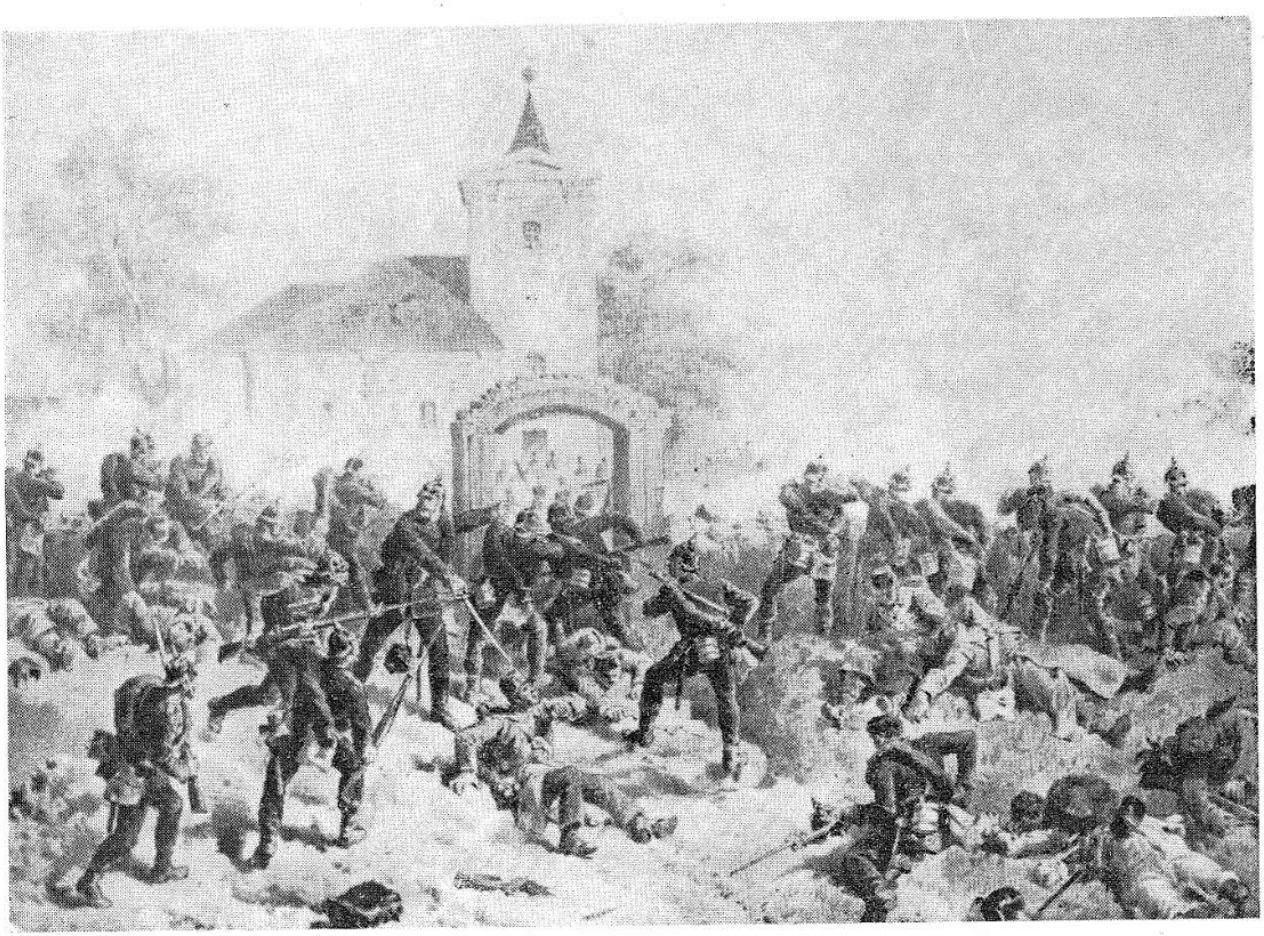
Při veškeré skromnosti a nenáročnosti se nám v našem přehledu snad také podařilo také prokázat, že naše město v kulturní oblasti nikdy nepatřilo mezi města poslední, že i naše ‚fádní rovina' má své podnětné kouzlo a že i u nás se rodí básníci.

K JUBILEU ŠESTAŠEDESÁTÉ

125. výročí prusko-rakouské války a bitvy u Hradce Králové znovu oživuje vzpomínky na pohnuté události, které svými tragickými důsledky zasáhly i do našeho kraje. K větším bojovým akcím na Novobydžovsku sice nedošlo, ale i tudy táhla část vojsk. Už 30. června 1866 procházely Starým Bydžovem a dál Novým Bydžovem saské oddíly, ustupující před pruskými vojsky od Jičína. 2. července následovala pruská jízda. O ní starobydžovská školní kronika zaznamenala: „... kde co mohli, brali."

Téhož dne se u Prasku odehrála jedna z lidských tragédií. Jak uváděl očitý svědek (otec pozdějšího akademika Bohumila Němce z Prasku), střetli se tu na koních dva nepřátelští vojáci. Rakouský husar na pruského vojáka vystřelil a zabil jeho koně. Bezmocný voják, uvězněný jednou nohou pod mrtvým koněm, odhodil zbraň do vysokého žita a prosil husara, aby ho nezabíjel. Husar se nato s koněm obrátil a odjížděl k Novému Bydžovu. Pruský voják však sebral odhozenou karabinu a zezadu husara zastřelil. Potom na husarově koni odcválal k Nechanicům. Husar u sebe neměl doklady, a tak se už nepodařilo zjistit ani jeho jméno, ani pluk, ke kterému patřil. Druhého dne,

Boj o hřbitov na Chlumu dne 3. července 1866 — ze souboru litografií vydaného u W. Loeillota v Berlíně

kdy tisíce vojáků našly smrt na bojišti u Sadové, byl husar pohřbíván na starém metličanském hřbitově. Po třiceti letech zde byl postaven pískovcový pomník, který dodnes připomíná památku neznámého vojína a jeho neobvyklou smrt.

Osud husara, jak známo, později inspiroval k literárnímu a hudebnímu zpracování. Jaromír Matějovský nejprve napsal povídku Neznámý vojín, kterou přednesl ve schůzi novobydžovského Rotary klubu v předvečer 70. výročí bitvy u Hradce Králové a vydal Alois Janata jako soukromý tisk k Novému roku 1937. Stejnojmenná báseň Jaromíra Matějovského vyšla později v roce 1944. Jak už bylo v posledním Novobydžovském zpravodaji uvedeno, báseň tehdy zhudebnil Josef Bartoš v kantátě pro mužský sbor a orchestr.

V den bitvy postupovaly naším krajem od rána do navečera oddíly Labské armády generála Herwarth von Bittenfeld. Prusové zároveň rekvírovali. Např. ve Starém Bydžově zabavili „ve dvoře přes dvě stě korců ovsa, asi 21 kusů dobytka, v hostinci v jednom i druhém všecko pivo, kořalku i tabák a po vsi několik kusů hovězího dobytka."

Po bitvě u Hradce Králové byl ve školní budově a v nemocnici zřízen polní lazaret. Ve městě pak na poranění, hlavně však na choleru, zemřelo 67 vojáků, z toho 29 rakouských, 13 saských a 25 pruských, kteří byli pohřbeni ve společných hrobech na zádušním poli za nemocnicí. Už v roce 1868 zde byly postaveny dva pískovcové pomníky, základ nynějšího vojenského hřbitova, později několikrát upravovaného a zvětšeného o hroby z let 1. světové války.

Cholera za prusko-rakouské války pronikla také mezi civilní obyvatelstvo a vyžádala si i mezi ním další oběti na lidských životech. Mimo vojenský hřbitov zůstává památkou na pohnutý rok 1866 i novogotická socha P. Marie na kraji ulice V ráji. Dílo místního sochaře Václava Bydžovského zde mělo připomínat vděk věřících světici, že jim chránila statky a zdraví „v cholery i války hrůzách".

Na rok 1866 si téměř před padesáti lety zavzpomínal v místním Týdnu František Kabelák starší, v době války dvanáctiletý chlapec. Ze zajímavého vyprávění citujeme alespoň jeden úryvek: „Několik dní po bitvě na Chlumu vypravil jsem se i já, jako mnozí i dospělí, na chlumské bojiště. Co jsem tam uviděl, mě ohromilo, jako mého spolukamaráda Holmana, syna dělníka, se kterým jsem tuto výpravu podnikl. Každý z nás měl dva krajíce chleba a mezi nimi v důlku máslo. Od Nechanic jsme šli polem. Čím více jsme se blížili ke Chlumu, tím více jsme nacházeli odhozených čák, čepic, řemení, „esšálků" a všech možných jiných věcí. Na cestě do vrchu Chlumu nalezli jsme překácené vozy, zdechliny koní a všechny možné jiné věci. Sem i tam leželi ještě padlí vojáci, kteří byli vyhledáváni a pohřbíváni. Na zpáteční cestě vzali si hoši různé řemení, jednu tyčku od hulánského praporečku a Holman si vzal s sebou také nalezený granát. Když ho přinesl domů, chtěl starý Holman vysypati z něho prach, granát však vybuchl a do týdne jsme šli Holmanovi no pohřeb."

Na prusko-rakouskou válku pamatuje zvláštní úsek expozice našeho muzea. Návštěvník tu uvidí pruskou pušku systému Dreyse (jehlovku) a rakouskou pušku Lorenz (předovku), pruskou přilbu a rakouskou důstojnickou přilbu a ukázky další výzbroje a výstroje. Zvlášť cenné jsou dvě litografie zobrazující zničení 18. praporu myslivců u Chlumu a boj o hřbitov na Chlumu.

Přes velký časový odstup, který nás dělí od roku 1866, zůstávají oběti prusko-rakouské války trvalým mementem. Vzpomínejme na ně nejen v jubilejním roce a chraňme všechny památky a pomníky s pietou, která jim právem náleží.

J. Prokop

21. srpen 1968

M. A. Nováková - Nevyjelová

Na větvích jistoty uvázl ptačí zpěv.
Ó srdce, jsi to ty, když ze slov crčí krev?

A zase kobylky se v houfech slétají
a zase vzlykáme nahlas i potají
a zase zrady zvon vyzvání došíra
a zase náruč svou nám propast rozvírá
a zase Václav dnes své kopí potěžkal
a velký mistr Jan za pravdu z mrtvých vstal
a stojí hořící na smolné hranici.

Dneska jste, Aljošo, dnes vy jste vinici:
víte to, nevíte? — nikdo vás nevítá,
přátelství číše je na střepy rozbitá,
nikdo ji neslepí -- ani sám Lenin ne!
Ve jménu koho dnes mučíte nevinné,
ve jménu koho jste zem naši rozryli,
ve jménu koho jste lásku v nás zabili,
ve jménu koho je národ náš ponížen?
Řekněte, vetřelci, že je to jenom sen!

Ve jménu lidskosti, ve jménu svobody
čas znova obejme trpící národy,
nad světem vzklene se mírová obloha.
Chcete zabít i sen? — TÁHNĚTE, PROBOHA!

Při příležitosti odchodu posledních sovětských vojáků z našeho území uveřejňujeme báseň paní Marie Alžběty Novákové - Nevyjelové, rodačky a čestné občanky našeho města a velké dárkyně muzea. Psala ji v první den okupace, v reminiscenci na verše básníků k Mnichovu a 15. březnu.

zajímavosti

TELEVIZE V NAŠEM MĚSTĚ. 28. května pořizovali pracovníci královéhradeckého televizního studia záběry pro reklamní videokazetu o okrese Hradec Králové. Na videokazetě určené především pro zahraniční hosty se Nový Bydžov představí náměstím s radnicí a nově opravenou fasádou spořitelny, starým židovským hřbitovem, ukázkami muzejní expozice a průčelím denního baru Petr + Iva. Současně byla s kameramany domluvena spolupráce i pro další připravované natáčení v našem městě.

POČÁTKY HASIČSKÉHO SBORU. Už v oznámení městské radě z 21. června 1869 o založení „Tělocvičného spolku spojeného se sborem hasič-

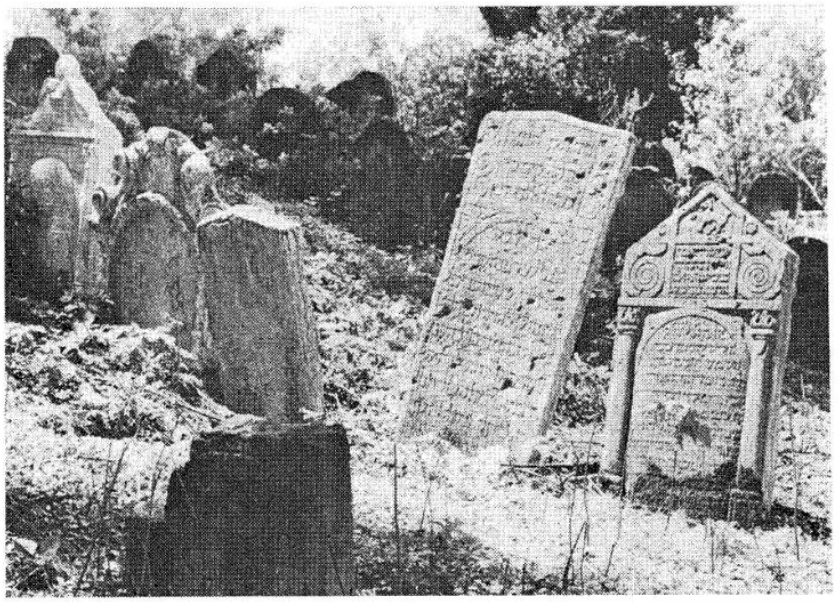
Pokračování na str. 10

Dokončení z str. 9

ským" bylo uvedeno, že si dal za úkol zřídit samostatný hasičský sbor a dokonale jej vycvičit. O ustavení sboru rozhodla nejprve schůze občanů v listopadu 1874 a potom 12. května 1875 ustavující valná hromada. Na ní byl předsedou sboru zvolen obchodník Jan Štorch a velitelem obchodník František Musil. V témž roce byl také schválen a vydán „Domácí řád hasičské jednoty v Novém Bydžově", ustavující mimo jiné i povinnosti tří skupin členů hasičského sboru - lezců, stříkačníků a chranců za vedení povelníků či náměstků. Výmluvný i nyní je § 21: „Kouření tabáku neb doutníků při cvičení neb požáru, jakož i nestřídmé požívání nápojů rozčilujících přísně se zapovídá."

Z POLICEJNÍHO ŘÁDU MĚSTA Z ROKU 1880. Honiti dobytek aneb jezditi po chodníku a cestách pro pěší s jakýmkoli povozem, vozíkem neb trakařem, vyjímaje dětský kočárek, jichž pak nesmí býti více pohromadě než toliko jeden, jest zapovězeno; pachatel má se udati a podle okolností i zatknouti. Stavění lavic a stolic na náměstí neb hlavní ulici nebo na chodník se zakazuje. Hromadné stavění se zaháleců na chodnících a náměstí není dovoleno. Vozka městem jedoucí nesmí bičem práskati. Má se k tomu hleděti, aby se příliš mnoho na vozy nenakládalo a dobytek aby se netrýznil. Všeliké hulákání a šramocení, které pokoj noční ruší, a lehkomyslné zvonění na zvonky domovní přísně je zapovězeno.

ODVÁŽNÝ ŘEČNÍK. V rámci sjezdu Krakonoše, spolku akademiků severovýchodních Čech, vystoupil 28. srpna 1887 na novobydžovském náměstí s projevem mladočeský zemský poslanec JUDr. J. Herold. Za bouřlivého souhlasu přítomných tu zazněla i slova: „Kdo národu českému bere školu, kdo odnímá mu semeniště vzdělání, kdo surovou rukou chce ztenčit řady česky vzdělané inteligence, ten odtíná čerstvé haluze na národním stromu, ano ten odnímá mízu českého života národního, ten jest jeho úhlavním nepřítelem!" Svůj projev zakončil řečník symbolickým slibem studenstva: „Ty vlasti drahá, strhaná a týraná, ty země zdupaná a pronásledovaná, ty země krásná, ty půdo slavných dějin, ty kolébko slavných mužů, my slibujeme Tobě, že ochotni jsme hájiti povždy a všady práva tvoje, lidu a národa svého a hotovi jsme pro ně nasaditi statky a krev svou!" 30. srpna pořádali studenti výlet na Hrádek u Nechanic. Neznámý autor, který o průběhu oslav informoval čtenáře Bydžovských listů, k výletu poznamenal: „Nemalé podivení vzbudilo opatření učiněné se strany četnictva. Co měly ty nasazené bodáky za účel? A kdo byl tak prozřetelný, že opatření to nařídil?"

Partie z upravovaného starého židovského hřbitova, založeného už v roce 1520
Foto J. Prokop

ŠVESTKOVÝ KRÁL. Švestkové výlety spojené se závody v jedení švestkových knedlíků byly tradiční součástí studentských merend už v 19. století. Dosud nepřekonaný rekord drží Jindřich Bureš, oktaván gymnázia o merendě v roce 1934, počtem 111 knedlíků. V rozhovoru pro Nedělní list ze dne 19. 8. 1934 mimo jiné uvedl: „Mohl jsem to jísti třeba 2 hodiny, ale byl jsem hotov již za hodinu bez přestávky se stovkou a asi po 5 minutách začal jsem jedenáctou desítku. Z dvanácté snědl jsem pouze jeden knedlík. — To už jste asi víc nemohl — že? — Ale mohl, mně se však líbilo to číslo — tři jedničky — a pak jsem viděl, že již nikým dostižen nebudu. Snědl bych jich snad ještě dvacet — tak mi zachutnaly!"

Členové novobydžovského Sokola s praporem - snímek asi z roku 1884

STRÁDÁNÍ ŽIDOVSKÉHO OBYVATELSTVA. V roce 1536 vydal Vilém z Pernštejna nařízení o židech, které ukazuje, v jak neplnoprávném postavení tato část obyvatelstva Nového Bydžova žila. Pod pokutou deseti míšeňských kop žádný žil neměl u sebe v domě mít či přechovávat ani podruha, ani zetě, a pokud u něj byl, musel do čtyř neděl odejít. Jestliže by žid ve městě oženil syna či vdal dceru, musel je do dvou neděl vystěhovat. Bez vědomí úřadu u sebe židé nesměli žádnou osobu přechovávat déle než tři dny. Pokud chtěl některý žid prodat svůj dům, mohl ho prodat jedině křesťanu. Podobně i při úmrtí žida bez potomků nemohl být dům

Z bohatého souboru obrazů darovaných našemu muzeu paní Marií Alžbětou Novákovou Nevyjelovou dnes reprodukujeme Zimu v Javornici od národního umělce Vojtěcha Sedláčka (kolem roku 1935). V nově vytvořeném oddílu expozice Z odkazu M. A. Novákové - Nevyjelové je nyní vystaveno i šest litografií s umělcovými rukopisy. Vojtěch Sedláček patřil k okruhu blízkých přátel dárkyně, narodil se v nedalekých Libčanech a má tam v budově obecního úřadu pamětní síň.

osazen jiným židem, ale měl být prodán křesťanu. I vdovci a vdovy, jestliže chtěli v domě zůstat, nesměli se už do smrti oženit a vdát. Nařízení doslovně uvádělo: „... chce-li se žid ženiti aneb židovka vdáti, tehdy vožeň se z města ven a židovka tolikéž a duom ten křesťanem vosaď."

Z MĚSTSKÉ ŠKOLY. Cenným pramenem k dějinám novobydžovského školství je zápis o povinnostech a příjmech zdejšího rektora - správce školy, pocházející asi z roku 1501. Stručný text s větším počtem slov, která vyžadují vysvětlení, dává nahlédnout do každodenního života našich předků a ukazuje, jak byl těsně spjat s různými církevními obřady.

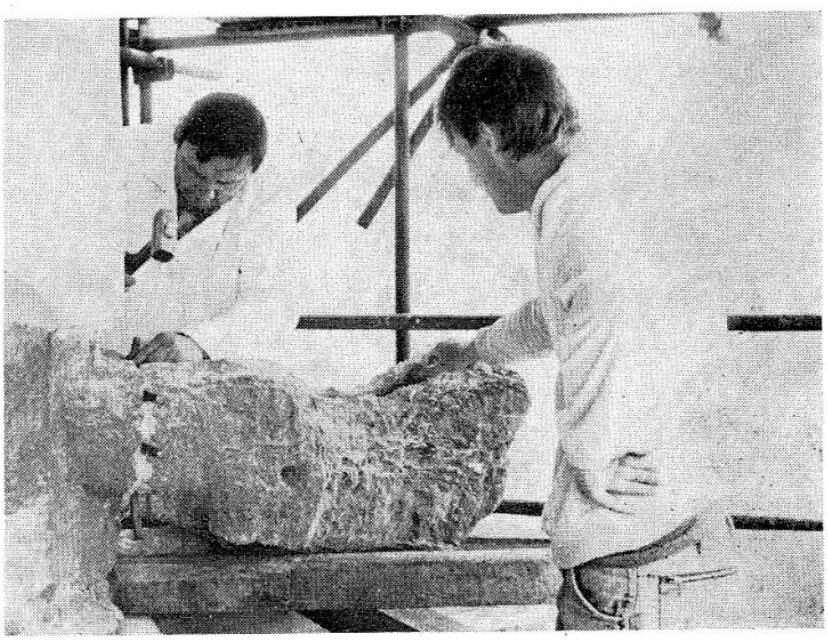
Rektor měl především každý večer přijít na faru, aby se dověděl, „o čem zítra má mše držána býti". Za druhé se mu ukládalo, „při pacholátkách aby pilnost zachoval v učení". Zápis dále stanovil rektorovu povinnost zvonění o nešporech, jitřních i při jiných větších slavnostech. Za zvonění mrtvému na všechny zvony dostával rektor 4 bílé groše, ale pokud by byl „valný mor a hustě mřeli", měl rektor ze 4 grošů dávat 1 groš kostelu na provazy ke zvonům. Chudšímu bylo zvoněno bez velkého zvonu za 3 bílé groše. Za nesení kříže a kropáče byl stanoven plat po 3 míšeňských denárech a za pohřební průvod 3 bílé groše, z toho 1 groš knězi a 2 groše rektorovi.

Z „dymního" (dávka z domu) o sv. Jiří měli rektorovi platit po 7 míšeňských haléřích a o sv. Havlu po 3 míšeňských haléřích. Podruzi odevzdávali po 1 míšeňském denáru. O „suchých dnech" (každé čtvrtletí) platili „deklinisté" (nejpokročilejší žáci) 3 míšeňské groše, „donatisté" (žáci vyšší třídy) 16 míšeňských denárů a „literisté" (žáci z první třídy) 8 míšeňských denárů. O vánocích a o velikonocích dostával rektor po 1 bílém denáru „kretales" (příspěvek na křídu), dále od každého pacholete po 2 bílých denárech „kandelales" (příspěvek na svíčky). „Kalešovi" (koledníkovi) mělo být placeno poprvé po 2 bílých denárech a podruhé po 3 denárech míšeňských. Konečně byly stanoveny i tyto platy - „masopustales" (plat masopustní) po 1 bílém denáru, „jarmarkales" (poplatek od rodičů žáků při jarmarcích (po 1 bílém denáru, „montales" (měsíční plat) po 1 bílém denáru a „hromničkales" (příspěvek o hromnicích) po 2 bílých grošich. Zápis končí strohou větou: „A na tom má rektor přestati, víc sobě nad to nepřimyšluje."

PRODEJ
automatických praček,
ledniček · mrazáků · boilerů
a akumulačních kamen!
Záruční a pozáruční
OPRAVY
automatických praček
u Vás v bytě
TATRAMAT, TAMAT a ROMO!
VÝKUP
neopravitelných aut. praček
na součástky — to vše Vám
v nejkratších lhůtách zajistí
JOSEF PATLOKA
Na Švarcavě 1260,
504 01 NOVÝ BYDŽOV,
tel. (0448) 23878
- zapnuto na záznam

KAMENNÉ CHRLIČE. Když v roce 1860 kreslil věž kostela sv. Vavřince Josef Mánes, byly už jenom tři, později zbyly pouze dva. Jako značně porušené, ale vzácné památky gotické kamenné plastiky ze 14. století byly chrliče 14. května 1991 z nároží věže odseknuty a budou osazeny nad klenbu kaple Božího hrobu, aby v interiéru opravené věže přečkaly další staletí. Věž kostela byla původně nižší a chrliče sváděly vodu ze stanové gotické střechy.

Kamenosochaři z údržby památek v Hradci Králové odsekávají pomocí klínků kamenný chrlič
Foto J. Prokop

ORNIX,
Chlumec nad Cidlinou
nabízí
pro Vás a Vaše počítače

- soubor ekonomických úloh (účetnictví, finance, mzdy, MTZ, doprava a další) — programy pracují pod operačními systémy MS-DOS a Unix, autoři zaručují nejméně osmiletý řešitelský servis
- poradenství a systémové služby
- produkty firmy Software 602 — textový editor Text 602, korektor textu a další
- zakázková práce v oblasti výpočetní techniky
- školení

Pro zdravotnictví, školství, obecní úřady, kulturní zařízení, politické strany a jiné obecně prospěšné instituce poskytneme slevy.
Další informace si můžete vyžádat na adrese

ORNIX, spol. s r. o.
Zapečská 68/II
503 51 CHLUMEC NAD CIDLINOU
tel.: (0448) 926281

FIRMA HOLMAN
Provede - občanům - organizacím - stavebníkům
◆
položení a broušení parket
◆
výroba a montáž kazetových stropů
◆
provedení dřevěných obkladů
◆
Vše možno platit v hotovosti - na fakturu - na půjčky
Informace na adrese:
Holman Vladislav
Měník 70
503 64 MĚNÍK
č. tel. 23892

Naši matriky

NAROZENÍ

27. 3. **Doskočil Jakub,** N. Bydžov, Zahradní 453
31. 3. **Döme Michal,** N. Bydžov, Čelakovského 621
3. 4. **Bezoušková Edita,** N. Bydžov, Julia Fučíka 893
5. 4. **Langr Aleš,** Nový Bydžov, Masarykovo náměstí 1461
7. 4. **Vimmer David,** N. Bydžov, Tř. Čsl. arm. 1449
24. 4. **Šafařík Jan,** N. Bydžov, Al. Jiráska 531
28. 4. **Pospíšilová Michaela,** N. Bydžov - Zábědov 54
6. 5. **Mitačová Žaneta,** N. Bydžov, Metličanská 1077
7. 5. **Šedivá Michaela,** N. Bydžov, U jatek 967
9. 5. **Vízek Michal,** N. Bydžov - Chudonice, A. V. Friče 124
12. 5. **Gerhardt Milan,** N. Bydžov, Jánská 1460
12. 5. **Navrátilová Tereza,** N. Bydžov, Tř. B. Smetany 1325
13. 5. **Frýdová Kristýna,** N. Bydžov, U plovárny 1416
15. 5. **Navrátil Václav,** N. Bydžov, Lidická 827
16. 5. **Kolč Pavel,** N. Bydžov, Turkova 1266
16. 5. **Prajs Michal,** N. Bydžov, V ráji 1302
26. 5. **Vízek Michal,** N. Bydžov, Sukova 369
31. 5. **Klozová Nikoval,** N. Bydžov, V ráji 1323

SŇATKY

20. 4. **Petr Dlouhý,** Jičín, Českých bratří 739
Eva Hlaváčková, N. Bydžov, Třebízského 959
27. 4. **Aleš Jírek,** Lochenice 135, okr. Hr. Král.
Iveta Ryglová, N. Bydžov, Nová 1941
1. 6. **Roman Vojtaš,** N. Město nad Cidlinou 6
Jitka Drahokoupilová, N. Bydžov, U jatek 791
1. 6. **Robert Drábek,** Praha 10, Vršovice 34
Lenka Bučková, N. Bydžov, M. Bydžovského 1158
1. 6. **Michal Šimůnek,** Skřivany 70
Zuzana Šimonová, N. Bydžov, Turkova 1293

VÝZNAMNÁ ŽIVOTNÍ VÝROČÍ

V ČERVENCI 1991:

97 let — **Anna Šmidrkalová,** U jatek 790
91 let — **Anna Bednářová,** Barákova 1713
85 let — **Anna Kašparová,** Revoluční 264
80 let — **Václav Vích,** Metličanská 1089
70 let — **Marie Kulichová,** Dr. Englera 188
Anna Orlová, Dr. Ant. Dvořáka 455
Josefa Klozová, Chudonice, Revoluční 149
Emilie Kovalská, Dr. Ezopa 1800
Helena Lochmanová, Dr. Vojtěcha 435

V SRPNU 1991:

92 let — **Anastázie Němcová,** Dukelská 1042
90 let — **Františka Hajzlerová,** Zábědov 76
Marie Vlášková, Dukelská 604
80 let — **Anna Fialová,** Zábědov 57
Božena Klozová, Dukelská 1410
František Vodák, Komenského 27
75 let — **Marie Nová,** Chudonice, Kollárova 146
70 let — **Otakar Douša,** Smetanova 1649

Redakce NZ se omlouvá za neuvedení jubilantky -
ANNA ŠPIČÁKOVÁ
U jatek 795
se dožila 19. 3. 1991 — 80 let
Blahopřejeme!

ÚMRTÍ

7. 4. **Stránská Marie** 88 let
N. Bydžov, Jos. Jungmanna 1540
9. 4. **Matějcová Božena** 66 let
N. Bydžov, Dr. M. Tyrše 804
22. 4. **Šindelář Jaroslav** 63 let
N. Bydžov, Hradební 1495
24. 4. **Samek Václav** 78 let
N. Bydžov, Metličanská 1102
25. 4. **Adensam Tomáš** 82 let
N. Bydžov, Julia Fučíka 768
26. 4. **Matějka Ladislav** 79 let
N. Bydžov, J. E. Purkyně 1624
28. 4. **Váchová Anna** 91 let
N. Bydžov, U jatek 879
1. 5. **Moravcová Vlasta** 70 let
N. Bydžov, Jana Žižky 675
4. 5. **Vízková Růžena** 80 let
N. Bydžov, - St. Skřeněř 13
8. 5. **Bartoušková Jarmila** 78 let
N. Bydžov, Dukelská třída 635
24. 5. **Větrovská Marie** 76 let
N. Bydžov, Jablonského 523
27. 5. **Černík Václav** 65 let
N. Bydžov, Tř. B. Smetany 1817
29. 5. **Gottwaldová Květoslava** 65 let
N. Bydžov, Revoluční třída 502

NOVOBYDŽOVSKÝ ZPRAVODAJ

Vydává Městské kulturní středisko s Městským úřadem v Novém Bydžově, pravidelně. Odpovědný redaktor Vl. Hrubý. Redakční radu řídí starosta Jaroslav Hezký.

Adresa redakce: Městský úřad, 504 01 Nový Bydžov, tel. 23011.

Povoleno OK ONV v Hradci Králové pod čj. 2/88. Tisknou Hradecké tiskárny, provoz 14, Nový Bydžov. Náklad 1 200 výtisků. Mimobydžovským zájemcům zasíláme časopis poštou. Cena jednoho čísla 5 Kčs.

Uzávěrka příštího čísla 31. 7. 1991.